

ГРИГОРІЙ ФЕДОРОВИЧ ГРИНЬКО

Народний Комісар Освіти Радянської України.

Григорій Федорович Гринько, родом з Харківщини, Лебединського повіту, селянин (батько — волосний писар, мати — учителька). Перебуваючи учеником в гімназії співчував соціалістам, а за часів студентства в Москві приймав живу участь в українській русі, використовуючи студентські економічні гуртки для політичної боротьби, за що й був в 1913 р. висланий з Москви. Забравши на військову службу до війни, він мусів служити під час всієї війни аж до жовтневої революції. Під час революції перевів велику працю по організації робітників освіти, керуючи в Харкові першими курсами єдиної трудової соціалістичної школи, одночасно працюючи в партії укр. ком. боротьбістів. З третім приходом Радянської влади був висунутий Ц. К. партії членом Всеукраїнського, а потім і Наркомом Освіти.

Юліан Чайківський.

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРЕВОЛЮЦІЮ.

(Продовжене.)

3. Трагедія Січового Стрілецтва або другий раз на послугах контрреволюції.

У Києві Січові Стрільці не знали ні дня ні провітку. Треба було встати варту тримати, господарство налагоджувати, муштру вчити ся. Чей же із Білоцерківського кур'я Січові Стрільці вирости протягом нецілого місяця в дивізію, ба навіть у корпус.

Політикою й не думали займатися. Чей же вони так тоді ще вірили Директорії й Петлюрі... Однак не минуло місяця, як влада Директорії почала тріщати по всій Україні. "Що се таке?" питали ся здивовані й стривожені Січові Стрільці. "Се російські більшовики хочуть загартувати український хліб, вугіль і цукор. Се Китайці, Мадяри, Латини наступують" — відповідав Болбочан а за ним вторувала Директорія й Петлюра.

Петлюра із нікчемним командиром Січових Стрільців Коновальцем, тим самим, який ще в юних днях загнів ся у передкопках гнітих Костів Левицьких і Народного Комітету — дали наказ Січовим Стрільцям переслідувати київських більшовиків і робітників, тріпільських селян повстанців — як зрадників українського народу.

І розпочали ся арешти, розстріли, братовбивча війна із своїми-ж українськими робітниками і селянами — сей найсуворіший період у Січового Стрілецтва, яке воно лише з прокламациями згадує.

Становище ставало чимраз гіршим. Наддніпрянські частини як Чорноморці і Запорозжці, оформивши із селян повстанців, не хотіли бити ся із більшовиками, втікали. Виявляло ся, що їх штаби були наповнені всього чорносоленою російською офіцерською, яка розкрадала державні гроші, пропівала їх, а над селянами знущалась ся не гірше від гетьманських карателів. Що Болбочан розганяє зїзди Рад Робітничих Депутатів, селянські спілки, членів їх поре і розстрілює, що вьсюди на Лівобережжю залишають ся старі царсько-гетьманські губернатори, ісправники. І що навпаки Болбочан залюбки окружує ся старими царськими посіпаками, публічно на залізничних двірках вишлює руки княгинь-дідичок.

Не дивинця, що Лівобережжє ціле спалахнуло повстанем проти Болбочана і Директорії. Однак про се довідали ся Січові Стрільці лише далак пізніше тоді, як ім самим своїми груд-

ми прийшло ся боронити Директорію на чернігівському і полтавському фронті. Тоді шойно побачили, що Директорію б'ють не Китайці, Мадяри, Латини а власні селянські повстанці. Ба навіть на Чернігівщині в рядах Тарашанської Дивізії стрінули ся із своїми-ж товаришами, Січовими Стрільцями, які брали участь у перших повстаннях на Звенигородщині і Тарашанщині і разом із повстанцями передерали ся свого часу на радянський бік у північну Чернігівщину і Курщину.

І Січові Стрільці захитали ся, захитала ся в них віра, що вони б'ють ся за слушну справу. Та віра, яка давала їм надлюдські сили у боротьбі проти стотисичних германських і гетьманських полчищ. Та віра, яка ще була підчас боїв Центральної Ради із наступаючим Муравйовим.

Січові Стрільці, які колись в незначній кількості держали ся довго у Києві проти Муравйова, ті самі, що трома сотнями розбили дві тисячі гетьманських офіцерів під Мотовилівкою, тепер як дивізія відступали перед слабшим "ворогом"...

Київ зданий. Січові Стрільці стоять фронтом під Києвом по селах і б'ють ся. І ось їх, Січових Стрільців, їх революціонерів, їх, що розбили гетьмана, селяни на кожній квартирі дають контрреволюціонерами, що вони б'ють ся за дідичів, що вони спроваджують Французів... І пішов ропот між Січовим Стрілецтвом.

У Фастові зїбрала ся Стрілецька Рада. З обуренням почули, що Директорія і Петлюра відвернули ся від працюючих мас, що за міську соціалістичну продають українських селян у невольничий французьких капіталістів і банкірів, які колись Центральною Радою продали німецьким генералам, яких шойно недавно Січове Стрілецтво разом із повстанцями прогало з України.

Січове Стрілецтво не хотіло бути зрадником навіть супроти тих, які, як виявляло ся, були вже свідомими чи не свідомими зрадниками інтересів українських працюючих мас. Не хотіло само входити в переговори із більшовиками. Однак рішучо звернути ся до політичних партій і до працюючих мас із друкованою декларацією, в якій домагало ся запровадження радянського ладу на Україні, згоди із більшовиками, осудило переговори із Французями, якіни заявило, що Січове Стрілецтво признає лише те правління на Україні, за яким буде більшість народу*).

Однак ці домагання не сповнено. І Січові Стрільці кидають фронт Помельня-Скіра та йдуть спершу на відпочинок до Проскурова. У Проскурові Січове Стрілецтво мало ся подумати і зі страхом і огидою побачило, в яку безодню — на яку контрреволюцію втягнула їх Директорія, а в дійсності Петлюра, сей нікчема, який, щоби вдержати ся при владі, готов був піти на всяку підлість і понижєння, лише, щоби одинокє його ім'я було записанє в історії. Ой, буде воно записанє, але чорними буквами, як колись імена Сомків, Бруховецьких.

І Петлюра та його міністри не думали послухати народного голосу, не хотіли запровадити радянського ладу і погодити ся із більшовиками. Вони хотіли бути лише лакеями Антанти.

І Січове Стрілецтво вимагає — вимаршу на галицький фронт для боротьби із польськими панамі. Шле послів до галицького секретаріяту, радить йому негайно запровадити радянський лад в Галичині і заключити спілку із Радянською Україною і Росією. Однак даремні надії. Не домаганням а боротьбою, не декларацияю, а горожанською війною треба було добивати ся Січовим Стрільцям запровадження радянського ладу на Україні і в Галичині.

Однак Січові Стрільці не розуміли тоді сеї правди і тому помимом їх ухвал, декларация, ба навіть бунтів поодиноких частин (як 5-ого пішого полку в Проскурові) Петлюра уживав їх далі для свого ганебного контрреволюційного діла.

З того часу Січове Стрілецтво вмерло, як революційний активний чинник, Січові Стрільці стали розбігати ся, а отамани Коновальці та інші його зашники стали стрілецький фонд розтаскувати, пити, гуляти.

Фактичне розбитє Січового Стрілецтва наступило шойно в листопаді 1919 року, як Петлюра пораз третій раз поляків польськими шляхтичам, сим відвечним півням українського робітничого народу. Січові Стрільці покинули польських лакеїв Петлюру і Коновальця і пішли хто до Червоної армії а хто до Галицької а хто прямо по селах. Не Січове Стрілецтво перебрало свою трагедію і ще раз-вираз, однак вже як Червоне Січове Стрілецтво, як орган свідомої класової боротьби українського пролетаріату і селянської бідноти, як складова частина Міжнародної Червоної армії.

Те, до чого дійшли нинішні шасливіший шляхом теоретичного класового усвідомлення, те мусіли Січові Стрільці здобути собі важким тернистим шляхом безконеичних жертв, загиним найкращих товаришів, безоднею душевної муки.

*) Декларация вийшла друком шойно в Проскурові в марті 1919 р.

(Далше буде.)

Галичани в Харкові.

В Харкові живуть здорові: Микола Сіняк, Іван Заблоцький, Волод. Зельський, Франц Кондрацький, Михайло Балицький, Омелян Балицький, Курманович, Матвій Яворський, Тарас Франко, Ринард Геленський, Іван Грабовський, Андрій Озарків, Володимир Макарюшка, Ілія Баглай, Богдан і Теодозія (з Сиваків) Загайкевич, Лібан, Панас.

Торговля Польщі з Росією і Україною.

"Naród" довідуєть ся, що з хвилиною переняття східних етатів польськими цивільними властями, що має наступити дня 1. червня с. р., торговля з Росією, Білорусією і Україною піддана буде тільки сим розпорядкам, які обов'язують відносно торговлі з чужими країнами. Для привозу і вивозу треба буде узискати дозволення в

урядах привозу і вивозу. Ся сама часиність доносить з чеських торговельних куртів, що в Чехословаччині була соціалістичний торговельний делегат Ломоносов, однак він не порозбирав більших замовлень. Росія хоче платити за товари німецькими марками. Чеська торговельна місія виїжджає до Росії в цілях інформаційних. На чолі сеї місії огіть бувший предсідник чеського господарсько-

го союзу в Києві.

ЗІЗД ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ КОМУНІСТІВ.

Дня 15. і 16. мая відбув ся в Празі другий зїзд чехословацької соц.-демократичної лівиці. Сей зїзд являєть ся історичним зїздом для комуністичного руху взагалі, і зокрема для середньої Європи. На тім зїзді зав'язалась чехословацька Комуністична Партія. Се є партія масова, організаційно кріпка, революційно настроєна і чисельно найбільша партія чехословацького пролетаріату. Треба підкреслити те, що провідники і старі Ц. К. соц. дем. партії лівіці не дуже то радувались, тим, що пролетаріат Чехословаччини вступає на революційну дорогу масового діяння. Декотрі, або й більшість членів Ц. К., не звертаючи уваги на домагання членства скликати як найкорше зїзд, відкладали скликання зїзду з місяця на місяць — а домагання членства ігнорували. Сі провідники прямо здержували пролетаріат від масового виступу, а ще й тепер старають ся притупляти революційні вистрі чехословацького пролетаріату. Лучші провідники чехословацького пролетаріату (як тов. Муні і н.) томлять ся по демократичних тюрмах.

Сей зїзд — Комуністична Партія чехословацького пролетаріату — авангард революційних борців торжественно заявив про своє вступленє в ряди революційних, комуністичних партій — в Третій Інтернаціонал.

Ком. Партія Чехословаччини об'єднує в своїх організаціях широкі маси пролетаріату і дрібно-земельних селян. На зїзді було заступлених 457-774 членів в 2622 місцевих організаціях; з них 241.000 в Словаччині. Женщини становлять одну-третю всіх членів. На зїзді було 596 делегатів (38 не встигло приїхати) із них 56 делегатів із Словаччини. Після докладів про політичну діяльність і організаційну роботу Ц. К., фінансового звідомлення контрольної комісії і з діяльності фракцій в парламенті (діявця мала 27 представників) приступлено до найважливішої точки порядку дня, до питання про III. Інтернаціонал. До сего питання було два доклади, перший зробив тов. Шмераль, другий тов. Долежал. Тов. Шмераль говорив про розвиток робітничого руху в Чехословаччині, обосновав детермінувану тактику партії, причини і доводи, котрі примушували Ц. К. держатись іменом такої — по думці других тов. напів опортуністичної тактичної лінії. Треба замітити, що тов. Шмераль має дуже обережну, повільну і не зовсім отверту тактику, котру тов. Крайбіх (лідер німецьких комуністів в Чехословаччині) називає центристичною тактикою; т. Долежал, редактор партійного органу в Берні "Рівність" говорив про вступленє до III. Інтернаціоналу та про його успіхи. Після тих докладів зїзд прийняв наступуючу резолюцію:

"Зїзд чехословацької соц. дем. лівіці торжественно заявляє про своє безсумнісне вступленє до III. Інтернаціоналу в Москві. Рівночасно зїзд міняє назву партії соц. дем. лівіці на "Чехословацьку Ком. Партію", чим фактично відмежовує ся від партії соц. патр. Присутні делегати від імен своїх організацій зобов'язують ся виповнювати все, що домагаєть ся в 21 точках умовий Комінтерна в кожний час і при всіх обставинах, не тільки в період тимчасової передидиши, але й також в період класової боротьби, котра повинна бути завершена отвертою боротьбою з капіталізмом".

Ся резолюція зїздала прийнята 562 голосами проти 7. Результат голосовання прийнято бурливыми оваціями і співом революційних пісень.

Тим своїм рішенням революційний пролетаріат Чехословаччини вступає в ряди революційних партій Комінтерна, в ряди борців за новий лад — лад комуністичний. Крім висхідних 7 делегатів, котрі голосували проти прийняття 21 точок і по голосованню опустили зїзд, бувший секретар

партії Тоска також заявив, що не годить ся з методами Комінтерна і опускає партію.

На зїзді були присутні між иншими і делегат Об'єднаної Ком. Партії Німеччини тов. Маєр, делегат німецької Ком. Партії в Чехословаччині тов. Крайбіх, польської роб. пар. в Чехословаччині тов. Ходот, представник угорських ком. груп в Словаччині т. Шураний, представник румунських ком. груп т. Мондож, представник жидівської Ком. Партії (котра в суботу 14—15 мая свій установний зїзд) тов. Кон, 40 возів, які зараз будуть в Найман і представник югославських комуністів.

Після головних докладів зїзд прийняв змінену програму партії і організаційний устав. До Центр. Комітету зїздала вибрані наступуючі товариші: Шмераль, Скалак, Гоусер, Долежал, Вьяк Карл, Синек, Велишек, Поркарт і други.

Головним редактором центрального органу партії "Руде П'раво" вибраний тов. Шмераль, його заступником тов. Скалак. Зїзд постановив також вислати делегацію в Соціалістичну Росію, для участі в III. зїзді Комінтерна. Від кожного округу поїде один делегат.

Під теперішню пору в Чехословаччині є дві Ком. Партії: Ком. Партія Чехословаччини і Німецька Ком. Партія в Чехословаччині. Об'єднанє між ними приїде в скорім часі, перша більше податлива, її провідники, такі як тов. Шмераль, "носять, як висловлюють ся чеські робітники, ідею то на правім, то на лівім раменні", але се тільки провідники. Широка маса членства вже давно випередила своїх провідників і настрий в них дійсно революційний. Коли я кажу "дійсно революційний", то се не значить, що вони тільки годять ся висловлювати все те, що говорять ся в 21 точках. Дійсно революційний настрий, се значить, що вони не тільки страляли надію на подолання свого життя під капіталістичним ярмом, але й готові віддати для революції все, що в них є, включаючи життя. Вони рувть ся до революції.

Сей установний зїзд Ком. Партії Чехословаччини се й тим важний, що з ним закінчилось повстанє Ком. Партій в Європі. Тепер нема вже ні одного краю, де не істнувала б Комуністична Партія, як секція III. Комінтерна. Робітничий рух у всіх краях показав своє дійсне лице: пролетарський вибух, голодні маси вибравши наперстї свою дійсну дорогу. Тепер черга засвідомити, послідомним і нехитачим ся програмою введенням в життя комуністичних задань. Третій зїзд III. Інтернаціоналу збираєть ся як раз в той час, щоби намітити лінію в ту сторону для найкоршого осягнення наших цілей.

Зїзд висловив своє горяче співчутє, тим товаришам, котрі томлять ся по тюрмах, в котрім між иншим говорять ся: "Ми отворимо Вам, товариші, тюремні двері скорше, чим Ви сього сподівали ся". Також горяче співчутє було висловленє арештованим делегатам установного зїзду румунської Комуністичної Партії.

В понеділок 16. мая прийнято текст, котрий звертаєть ся до Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу а в котрім між иншим ось що говорить ся:

Чехословацька Комуністична Партія вступає до Комуністичного Інтернаціоналу як войовничої революції з країни, котра через свою малість має велике значінє в сильних відносинах середньої Європи. Але приходить вона з держави змішаних народностей і є свідомою того, що перед нею лежить велика організаційна праця, котра мусить поставити в один фронт не тільки пролетаріат Чехословаччини, але також пролетаріат говорючий німецькою мовою, малярською, русинською (українською) і польською і "поставити ся побіч революційного пролетаріату цілого світа, залученого Комуністичним Ін-

ВШЕХОПЛЯК ПРО ЗЛОЧИНИ ПОЛЬСЬКИХ ПАНІВ В ГАЛИЧИНІ.

Знаний вшехпольський поет Ян Заморскі містить в "Газеті Варшавській" ч. 118 з 2. мая с. р. чергову статтю: "З країни руїни, тифу і неволі" п. н. "Войско", де між иншим пише до слівно: "Запад, який огорнув місцевих поляків по приході польських військ, зник зараз же по приході перших польських степ. До села впадає військовий відділ і жадає 56 підвод. Місцевий вїт, Поляк, випрошуєть ся і стверджує, що в цілому селі є тільки всього 40 возів, які зараз будуть в розпорядженні військового відділу. У відповідь на се пан офіцер бе вїста в лице. Мусить бути 56 підвод".

"Впадає жовнір на подвірє, побачив три курки і стріляє з кріса до одної. Господар курки не жалує, винснює тільки присутному при сьому старшині, що курку можна злапати а непотрібно стріляти, бо се й небезпечно між будинками покритими соломом. За сю увагу дістає від старшини в лице. Побитий господар сів за умом тай плаче. Посивів, сини його вступили як добровольці до польського війська, молив ся за Польщу. І от прийшла ся сама Польща і знищуєть ся над ним на старі літа як ніхто досі".

"Начинаєть ся гра біж по селах. Хто противить ся, або тільки просить о згляди, тому прикладають багнет до грудий, мірять до него з кріса. І б'ють. В Хоросткові побили шойно звільненого в відпустку польського сержанта, в Магдаливі застрілили жидівського провідника. Широка маса членства вже давно випередила своїх провідників і настрий в них дійсно революційний. Коли я кажу "дійсно революційний", то се не значить, що вони тільки годять ся висловлювати все те, що говорять ся в 21 точках. Дійсно революційний настрий, се значить, що вони не тільки страляли надію на подолання свого життя під капіталістичним ярмом, але й готові віддати для революції все, що в них є, включаючи життя. Вони рувть ся до революції.

Сей установний зїзд Ком. Партії Чехословаччини се й тим важний, що з ним закінчилось повстанє Ком. Партій в Європі. Тепер нема вже ні одного краю, де не істнувала б Комуністична Партія, як секція III. Комінтерна. Робітничий рух у всіх краях показав своє дійсне лице: пролетарський вибух, голодні маси вибравши наперстї свою дійсну дорогу. Тепер черга засвідомити, послідомним і нехитачим ся програмою введенням в життя комуністичних задань. Третій зїзд III. Інтернаціоналу збираєть ся як раз в той час, щоби намітити лінію в ту сторону для найкоршого осягнення наших цілей.

Зїзд висловив своє горяче співчутє, тим товаришам, котрі томлять ся по тюрмах, в котрім між иншим говорять ся: "Ми отворимо Вам, товариші, тюремні двері скорше, чим Ви сього сподівали ся". Також горяче співчутє було висловленє арештованим делегатам установного зїзду румунської Комуністичної Партії.

В понеділок 16. мая прийнято текст, котрий звертаєть ся до Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу а в котрім між иншим ось що говорить ся:

Чехословацька Комуністична Партія вступає до Комуністичного Інтернаціоналу як войовничої революції з країни, котра через свою малість має велике значінє в сильних відносинах середньої Європи. Але приходить вона з держави змішаних народностей і є свідомою того, що перед нею лежить велика організаційна праця, котра мусить поставити в один фронт не тільки пролетаріат Чехословаччини, але також пролетаріат говорючий німецькою мовою, малярською, русинською (українською) і польською і "поставити ся побіч революційного пролетаріату цілого світа, залученого Комуністичним Ін-

тернаціоналом в єдину непереможну армію світової соціальної революції.

Олененко.

Прага, 17. V. 1921.

на один день), і то за дармо, капраль жадає нових десяти підвод. Вїт міг зібрати тільки 4 вози. Розярені жовніри вдерли до хати, побили вїста і як бунтівника відправили під батігатами до команди в Добромірі".

"Найбільших насильств допускають ся 52 і 53 піхотні полки. Рабують все. На команданта одного кур'я внесено з Баворова скаргу, що наказує жовнірам рабувати, а котрий жовнір вертає вечером без добичі, мусить годину клячати, тримаючи кріс в піднесених над головою руках. До висиху властий від командира кур'я ніхто з покритих дощів ся скагого ще не дотиснув ся".

"Розумієть ся, що ніхто не може пізнати на ярмарок венєра, занести до міста неч на продаж, бо по дорозі йому забуть, часом заплачати четверту часть вартости під покришкою, що така є максимальна ціна. Скільки коний і возів забрано будьто би на потреби війська — не вгадаю".

"Військо в тому пограниччю живе з реквизиції. Часом платять смішні ціни як "максималні", або виставляє квіти, або прямо забирає. Передовсім переходячі відділи стрільців "kresowych", львівських стрільців, 5. полк кавалерії, о-ставили як найгірші спомини, забираючи коні і вози".

"В с. Чагарі і Янівці силою здобувано збіжє, мимом заказу старостів а команди бригади (12 див.), а також бочки на рошчи для гонєня самогону".

"VI. армія має монополію на торгівлю українським цукром з краєм і галицькою солею з більшовиками, і за сіль дістає російське збіжє. Сею солею оперує так, що пограничних повітів не допускає навіть нормального контингенту соли, щоб і там викликати штучний брак. Повстали балачки, що це "не VI. армія, але її офіцери на приватний рахунок продають ся торговлю". За реквизиції і рабунки польський уряд зобов'язав ся платити. Та що з того? Панері їдуть до Інтендантури і там грабують. На тисячі просьб прийшло кілька відповідей. Признають, але не платять, як напр. Сапці з с. Загірків. Впливовий чоловік може в секреті довідатися, що причиною сього є брак грошей в Інтендантурі. А деж сі гроші подівають ся? Заморскі кінчить свою статтю словами: Хто хоче довідатися: "Як тому народочив живєть ся, прошу поїхати на Подіє і побачити".

Велика крадіж в дирекції познанських залізниць.

"Dziennik Poznański" доносить, що в познанській дирекції залізниць викрито значну дефравдацію, якої сума доходить до 20 мільйонів марок. Арештовано 29 осіб.

Робітники! При кожній нагоді помагайте своїй газеті "Укр. Роб. Вісти"!

НОВІСТІ!!

Вже напечатаний найновіший портрет предсідателя Народних Комісарів Соціалістичної Росії

НИКОЛАЙ ЛЕНІНА

Портрет напечатаний на гарній папері величини 25 цалів довгий, 21 цалів широкий. Ціна одного портрета 50 центів.

Хата кожного свідомого робітника повинна бути прикрашена портретом провідника революційного робітничого руху цілого світа. Кожда читальня і робітничє товариство повинні мати сей портрет в себе на стіні.

Замовляйте скоро, бо наклад не великий.

Ukrainian Labor News
cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.